

свободи слова, дотримання законності та стану інформаційної безпеки України" від 7 червня 2001 року

Расторгуев С.П. Информационная война. – М.: Радио и связь, 1998. – 415 с.

Шерстюк В.П. Информационная безопасность в системе обеспечения национальной безопасности России: федеральный и региональный аспекты обеспечения информационной безопасности // Информационное общество. – 1999. – № 5. – С. 3-5.

Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2004. – 384 с.

Науковий керівник: ас. кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» Мех Юлія Володимирівна

Коваленко Лариса Павлівна

доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного університету

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН В ГАЛУЗІ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Інститут масової інформації - найважливіший інститут інформаційного права. Цим інститутом регулюються інформаційні відносини, що виникають при виробництві й поширенні масової інформації.

Воля масової інформації гарантується Конституцією України.

Інститут масової інформації, як й інститут інтелектуальної власності, ґрунтується як на правовому фундаменті на основній інформаційній конституційній нормі.

В радянські часи у нашій країні не існувало правового акту, що регулював би інформаційні відносини, пов'язані з організацією й діяльністю ЗМІ. Відсутність правового регулювання компенсувалося

партійними нормами. У цей період законодавство про ЗМІ розвивалося в Україні як «цензурне право».

Великий вплив на регулювання діяльності ЗМІ вніс Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» прийнятий в 1993 році. Український закон проголошує свободу ЗМІ як природний стан преси.

Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» надаються наступні поняття і їхні визначення.

Під масовою інформацією розуміються призначені для необмеженого кола осіб друковані, аудіо-, аудіовізуальні й інші повідомлення й матеріали.

Під засобом масової інформації розуміється періодичне друковане видання, радіо-, теле-, відеопрограма, кінохронікальна програма, інша форма періодичного поширення масової інформації.

Під періодичним друкованим виданням розуміються газета, журнал альманах, бюлетень, інше видання, що має постійну назву поточний номер і вихідне у світло не рідше одного разу в рік. Під радіо-, теле- відео-, кінохронікальною програмою розуміється сукупність періодичних аудіо-, аудіовізуальних повідомлень і матеріалів (передач), що має постійну назву й виходить у світло (ефір) не рідше одного разу в рік.

Під продукцією засобу масової інформації розуміється тираж або частина тиражу окремого номера періодичного друкованого видання, окремий випуск радіо-, теле-, кінохронікальної програми тираж або частина тиражу аудіо- або відеозапису програми. Під поширенням продукції засобу масової інформації розуміється продаж (підписка, доставка, роздача) періодичних друкованих видань, аудіо- або відеозаписів програм, трансляція радіо-, телепрограм (віщання), демонстрація кінохронікальних програм.

При створенні й поширенні масової інформації діють наступні основні суб'єкти:

редакція засобу масової інформації — організація, установа, підприємство або громадянин, об'єднання громадян! здійснює виробництво й випуск засобу масової інформації;

головний редактор — особа, що очолює редакцію (незалежно від визначення посади) і приймає остаточні рішення відносно створення й випуску засобу масової інформації;

журналіст — особа, що займається редагуванням, створенням, збором або підготовкою повідомлень і матеріалів для редакції зареєстрованого засобу масової інформації, зв'язане договірними відносинами ;видавець — видавництво, інша установа, підприємство (підприємець), що здійснює матеріально-технічне забезпечення створення продукції засобу масової інформації, а також прирівняна до видавця юридична особа або громадянин, для якого ця діяльність не є основною або не служить головним джерелом доходу;

розповсюджувач — особа, що здійснює поширення продукції засобу масової інформації за договором з редакцією, видавцем або на інших законних підставах.

засновник засобу масової інформації громадянин, об'єднання громадян, підприємство, установа, організація, державний орган.

Не може виступати засновником:

-громадянин, що не досяг вісімнадцятирічного віку, або що знаходиться в місцях позбавлення волі але вироку суду, тому що душевнохворим, визнаним судом недієздатним;

-об'єднання громадян, підприємство, установа, організація, діяльність яких заборонена законом;

-громадянин іншої держави або особа без громадянства, що не проживає постійно в Україні. Споживачами масової інформації є широке, практично необмежене коло осіб, у тому числі громадяни й особи без громадянства, юридичні особи, органи виконавчої влади й місцевого самоврядування, їх посадові особи.

Основні напрямки правового регулювання відносин в галузі масової інформації:

забезпечення гарантій свободи масової інформації; організація діяльності засобу масової інформації; поширення масової інформації;

відносини засобів масової інформації із громадянами й організаціями;

права й обов'язки журналіста;

міждержавне співробітництво в галузі масової інформації;
відповідальність за порушення законодавства про засоби масової інформації.

Інформаційні правовідносини, що складаються в сфері масової інформації, можна умовно підрозділити на «внутрішні» й «зовнішні». Перші стосуються питання внутрішньої організації ЗМІ й включають відносини між основними суб'єктами: засновниками (співзасновниками), редакцією, видавцем, розповсюджувачем й, нарешті, власником. Друга група включає правовідносини, що виникають у зв'язку з діяльністю ЗМІ між перерахованими вище суб'єктами й третому особами, будь то громадяни, об'єднання громадян, юридичні особи, органи виконавчої влади й місцевого самоврядування.

У цей час воля масової інформації в Україні встановлюється Конституцією України і розвивається нормами Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні».

У Україні не підлягають обмеженням:

пошук, одержання, виробництво й поширення масової інформації;

виготовлення, придбання, зберігання й експлуатація технічних пристроїв й устаткування, сировини й матеріалів, призначених для створення й поширення продукції засобів масової інформації.

Цензура масової інформації, тобто вимога від редакції засобу масової інформації з боку посадових осіб, державних органів, організацій, установ або об'єднань, що попередньо погоджувати повідомлення й матеріали (крім випадків, коли посадова особа є автором або у неї беруть інтерв'ю), а також накладати заборони на поширення повідомлень і матеріалів, їх окремих частин, - не допускається.

Ковтун Катерина Олександрівна